

Musiikin ja äänen merkitys ihmisen kasvuille ja kehitykselle. Luento Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoille

Järvenpää Risto

24.11.2017 ::

Risto Järvenpään luento Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoille 11.5.2017. Kirjoitettu puhtaaksi ja tiivistetty puhutusta luennosta.

Mitä haluamme saavuttaa silloin, kun pidämme toisesta ihmisestä huolta? Haluammeko opettaa heitä, kasvaa itse, parantaa asiakkaidemme tulevaisuutta tai ehkä korjata syntyneitä vahinkoja? Kuinka paljon työskentelemme myös asiakkaitamme lähellä olevien ihmisten ja lähiympäristön kanssa? Miten arvot, uskonto, poliittiset näkemykset tai kotikasvatus vaikuttavat työskentelyymme?

Taiteessa ei ole koskaan tarkkoja faktoja, vaan taide on aina mielipidekysymys. Siinä on aina mukana ihmisen kokemus sekä sen hetkinen maailman- ja elämäntilanne. Taidekokemus elää jatkuvasti. Taidetta, taitelijoita ja erityisesti musiikkia on käytetty myös vallanpidon välineenä.

Musiikin vaikutus elämäämme alkaa jo ennen syntymää. Mutta oppiiko sikiö jo jotain? Jos oppii, niin mitä? Mitä kuulemme ennen syntymäämme? Musiikki on suuri käyttövara. Yleensä ihmiset omivat itsekkäästi oman mielimusiikkinsa. Kuuntelemme vain sitä emmekä edes ajattele, että voisimmeko käyttää sitä jossain muualla kuin omaan kuunteluun. Tyttöjen ja poikien suhtautuminen musiikkien on erilaista. Tytöt ihailevat yhtä henkilöä, kun taas pojat fanittavat kokonaisvaltaisemmin tiettyä yhtyettä. Tytöt tarkkailevat myös sanoituksia ja kirjoittavat niitä muistiin. Lempibändien julisteet seinällä ovat samanlaisia objekteja kuin vauvan tutti. Niihin kohdistuu asioita, joista ei muille puhuta eikä niitä ehkä osata itsellekään selittää. Kun tällainen transitionaaliobjekti otetaan pois, on seurauksena primitiivireaktio. Tämä sama primitiivireaktio säilyy iän myötä. Tykkäyksen kohteet ja lempimusiikki saattavat ajan myötä vaihtua, mutta nuoruuden idolit ovat ja pysyvät.

Musiikin ja sanojen merkitys

Sosionomin ammattitaitoon kuuluu osata lukea sitä, mistä ihmiset pitävät. Mielimusiikilla on havaittu olevan kipua vähentäviä voimia ja se antaa rohkeutta. Musiikin kanssa ihminen osaa keskustella eikä kuitenkaan välttämättä syytä itseään, vaan keskustelee ikään kuin ulkopuolisen kanssa kuunnelleessaan musiikkia.

Kun sosionomina huomaat, mitä musiikkia asiakkaasi kuuntelee, muista myös huomata, kuinka merkittävässä roolissa suomalaisessa musiikissa ovat sanat. Jos väitän nyt, että sanat eivät ole musiikkia, niin harmittaako se? Pitää oppia käyttämään myös sellaista musiikkia, jossa ei ole sanoja, jossa ei lauleta eikä ole ihmisten ääniä. Esimerkiksi radiosta ja televisiosta tulee tällä hetkellä hyvin vähän instrumentaalimusiikkia. Se on kuitenkin elossa ja olemassa esimerkiksi dance-musiikissa. Myös klassista ja ambient-musiikkia voi käyttää asiakastyössä. Kansainvälisesti ajatellen näitä on myös huomattavasti helpompi käyttää, sillä sanat vangitsevat kuvan. Laulun kuulijat alkavat helposti pohti, että minkä näköisiä ovat laulussa mainitut asiat. Sanojen kautta kuvan miettiminen on helpompaa. Jos kuitenkin ollaan rakentamassa esimerkiksi lapselle mielikuvia ja mielikuvitusta, niin laulettu musiikkiin käyttöä pitäisi vähentää. Ollaanpa sitten missä päin maailmaa tahansa, niin voimme aina kuitenkin erottaa viha-, rakkaus- ja tuutulaulut. Niissä on saman tyyppisiä elementtejä maasta ja kulttuurista riippumatta.

Sanoituksista puhuttaessa me suomalaiset syytämme musiikkiamme usein surulliseksi. Ihan samanlaisia lauluja on kuitenkin ympäri maailmaa. Surullisuus ei ole suomalaisten yksinoikeus. Sekä kuulijoina että osallistujina suomalaisten tunneviisari on suurempi. Me uskallamme mennä suruun, itkuun, masennukseen ja toisaalta olla myös 110 % lasissa ilonpidossakin. Toisin on taas Amerikassa, jossa mentaliteetti lähtee ilosta vielä suurempaan iloon – usein myös keinotekoisien valheellisesti. Suomalaisessa musiikissa tunteet näytetään aidosti. Surullisista lauluista ei kannata olla huolestunut. Ne ovat olemassa juuri sen takia, että suru saa näkyä. Iloiset laulut jäävät nopeammin unholaan.

Äänimaailma sikiöstä vanhuksiin

Jos ajattelemme sikiön äänimaailmaa, niin millainen on ihmisen primitiivinen ajatus musiikista? Sikiön äänimaailmaa on tutkittu lampailla, koska lampaan sikiö kasvaa suurin piirtein samanlaisissa olosuhteissa kuin ihmisen. Tutkimukset aloitettiin, koska Amerikan laivaston tykistössä palvelleet raskaana olevat naiset pelkäsivät, että palvelusaikana sikiö vaurioituu. Lääketieteellisissä tutkimuksissa tultiin siihen tulokseen, että lapsiveteen kohdistuva paine on tällaisissa tilanteissa liian suuri. Raskaana olevien naisten tulisi välttää olemasta myös konserteissa liian lähellä bassokaiuttimia.

On myös tutkittu sitä, että lapsi tuntee oman äitinsä äänen jo ennen syntymäänsä. Sikiö kuulee puhealueen taajuuden 800–3 000 hertsin väliltä. Korkeammat taajuudet, kuten diskanttisihinä ja nopeat värähdykset eivät kuulu sikiölle niin hyvin. Yleisesti ottaen ihminen kuulee 20 värähdystä sekunnissa eli noin 20 hertsiä. Korkeimmat äänet, joita kuulemme, ovat 20 000 hertsiä. Alemmat taajuudet resonovat niin, että niitä voi käyttää helposti hyödyksi esimerkiksi kuulovammaisten kanssa työskennellessä.

Ihmisen puheessa korkein taajuus on s-kirjaimella. Seuraavaksi korkeimmat ovat konsonanteilla. Vokaalit ovat kaikkein matalimpia. Jotta ihminen ymmärtäisi puhetta, pitää puhealueen kuulotaajuuden olla kunnossa. Ikääntyvillä ihmisillä ylätaajuudet leikkaantuvat usein pois. Iän myötä kuuloelimet eivät kykene kuulemaan nopeaa aaltoa eivätkä reagoimaan siihen. Liian voimakkaat alataajuudet puolestaan voivat aiheuttaa fysiologisia vaurioita, kuten keuhkojen repeämistä.

Kuuloaisti on ihmisen turvallisuusaisti. Ennen kuolemaa ihminen tykkää kuunnella huilun soittoa, koska se on ihmisen puheen, ehkä juuri sen äidin äänentaajuuden lähistöllä. Kuoleman lähestyessä kuuloaisti on viimeinen, joka toimii. Kuulo toimii myös pimeässä. Ihminen tuntee olonsa helposti turvattomaksi ja tästä syystä esimerkiksi tyhjässä hotellihuoneessa usein halutaan laittaa vaikka radio päälle. Jos taas työssä on paljon melua, niin usein ihmiset haluavat olla hiljaisuudessa jonkun aikaa.

Opimmeko ennen syntymäämme?

Sikiö oppii jo ennen syntymäänsä. Jos äiti odotusaikana kuuntelee jotain tiettyä musiikkia, niin syntymänsä jälkeen lapsi reagoi äidin mielimusiikkiin ja tunnistaa sen. Raskaana olevia äitejä on myös saatettu neuvoa laulamaan vokaalilauluja syntymättömille lapsilleen. Kun musiikki resonoi kehossa, niin ihminen tuntee olevansa jollakin tavalla hengissä.

Ihmisen primitiivisyyttä ja musiikin merkitystä voidaan katsoa fysiologisesti ja äärimmäisten tunteiden kautta. Sosiaalialan ammattilaisina te saatatte ihmisiä kokemuksiin ja keskusteluihin, mutta te ette saa ruveta puoskaroimaan tunteiden kanssa. Asiakkaan tai opiskelijan jonkinlainen liikuttaminen saattaa aiheuttaa vallan tunteen. Nämä vallan tunteet täytyy pyyhkiä pois omasta mielestä. Teidän täytyy ottaa yhdessä sopimalla selvää, mitä ihmiset kestävät ja mihin he ovat tottuneet.

Kenelle taide kuuluu?

Opintojen osaamistavoitteena on ymmärtää, mikä on taiteen merkitys elämälle: mitä kulttuuri- ja taidekasvatus tarkoittaa oman persoonallisen kasvun tukena, mutta mitä se tarkoittaa asiakkaiden elämän kannalta. Kurssi sisältää yksinkertaisia, mutta käyttökelpoisia juttuja työtä silmällä pitäen. Luomme teoreettisen pohjan ja opimme tekemällä. Taidetta ei voi lukea kirjasta, siitä pitää olla omakohtainen kokemus.

Osa ihmisistä ajattelee, että taide ei kuulu minulle. Silloin kannattaa pysähtyä ja katsella ympärilleen. Kaikki ympärillämme on taiteilijoiden suunnittelemaa: vaatteet, huonekalut ja käyttöesineet. Taidetta on joka paikassa. Ihmisillä on myös tarve nähdä asioita, jotka selittävät heidän omaa mieltänsä, heidän tuntojansa, ikävää, surua, vihaa, kaipausta ja rakkautta. Jos sitä ei ole muualla, niin me menemme katselemaan näitä asioita luontoon ja keskustelemaan niiden asioiden kanssa. Saattaa olla, että ihminen on kehittynyt ihmiseksi juuri siitä syystä, että hän on kyennyt kuvittelemaan asioita. Taiteen avulla voimme rationalistaa ja tehdä toimiviksi elämän käytännön asioita sellaisille ihmisille, joille on vaikeaa selvittää niistä.

Sosionomina olette oppaita taiteellisten teosten ja asiakkaiden välillä. Teidän tehtävänä on katsoa, että mikä sopii tai ei sovi asiakkaalle, mikä lisää voimavaroja ja mikä vähentää. Oma rakkaus taiteeseen saa toki näkyä, mutta se ei saa olla määräävänä tekijänä siinä, mitä asiakkaille tarjotaan.

Kuvassa Risto Järvenpää, kuvaaja: Pertti Sillanpää

Metatiedot

Nimeke: Musiikin ja äänen merkitys ihmisen kasvuun ja kehitykselle. Luento Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoille. Teoksessa H. Pietiläinen & A. Peltola (toim.) 2017. Ei kannata etsiä syyllistä, vaan hyvä syy – Risto Järvenpään juhla-julkaisu

Tekijä: Järvenpää Risto

Aihe, asiasanat: koulutus, musiikki, opetus, sosiaaliala, taidekasvatus, ääni

Tiivistelmä: Artikkelin kirjoitettu puhtaaksi ja tiivistetty Risto Järvenpään puhutusta luennoista Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoille 11.5.2017.

Luennoilla käsiteltiin seuraavia aiheita: Mitä haluamme saavuttaa silloin, kun pidämme toisesta ihmisestä huolta? Haluammeko opettaa heitä, kasvaa itse, parantaa asiakkaidemme tulevaisuutta tai ehkä korjata syntyneitä vahinkoja? Kuinka paljon työskentelemme myös asiakkaitamme lähellä olevien ihmisten ja lähiympäristön kanssa? Miten arvot, uskonto, poliittiset näkemykset tai kotikasvatus vaikuttavat työskentelyymme?

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2017-11-24

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2017111650732>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: Julkaisu on tekijänoikeussäännösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

Näin viittaat tähän julkaisuun

Järvenpää, R. 2017. Musiikin ja äänen merkitys ihmisen kasvuun ja kehitykselle. Luento Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoille. Teoksessa H. Pietiläinen & A. Peltola (toim.) 2017. Ei kannata etsiä syyllistä, vaan hyvä syy – Risto Järvenpään juhla-julkaisu. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 39. Hakupäivä 24.11.2017. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2017111650732>.